

"Павутинка" (яп. 蜘蛛の糸 "Кумо но іто") Рюноске Акутагава
Анкета твору

1. Історія написання. Новелу «Павутинка» (1918 р.) вперше надрукували в журналі «Червоний птах», який видавала група письменників спеціально для дітей, маючи на меті розвивати моральні якості та творчі здібності дітлахів. Провідна думка твору А. Рюноске цілком відповідала меті видання, адже письменник зміг утілити глибокий моральний зміст у довершеній формі.

2. Жанр. Філософська новела

(твір короткий за обсягом, має одного головного героя –

Кандату; розповідається про два епізоди з його життя;

сюжет твору напружений: читач весь час очікує, чи дістанеться Кандата раю; фінал

несподіваний. Автор порушує важливі питання людського буття - сенс життя, місце в ньому милосердя та гуманізму, відповідальності за свої вчинки)

3. Художній простір - події відбуваються у потойбічному світі: у раю та в пеклі

4. Художній час чітко прописується лише для подій, що відбуваються в раю: з ранку до полудня. Саме цей час асоціативно пов'язаний із сонцем, світлом, красою, добром та гармонією, що панують у раю. У пеклі час зупинився. В цій «безодні» панує суцільна темрява

5. Композиція. Три частини: Рай → Пекло → Рай. (*композиційний прийом* – обрамлення)

6. Сюжет. Одного ранку Будда бродив на самоті по берегу райського лotosового ставка. Він зупинився в роздумах і раптом побачив все, що творилося на дні лotosові ставка, що доходило до самих надр пекла. Там, внизу, товпилося безліч грішників. Погляд Будди впав на одного з них. Звали його Кандата, і був він страшним розбійником: вбивав, грабував, підпалював, але він зробив одну добру справу. Якось в гущавині лісу він мало не наступив на крихітного павучка, але в останню мить йому стало шкода тваринки і він прибрав ногу. Будда захотів винагородити розбійника за добру справу і врятувати його з безодні пекла. Побачивши райського павучка, Будда «підвісив прекрасну срібну нитку до зеленого, як нефрит, листу лotosа» і опустив її кінець у воду. Павутинка стала спускатися вниз, поки не досягла глибин пекла, де Кандата разом з іншими грішниками терпів люті муки в Озері крові. Раптом він підняв голову і почав вдивлятися в темряву. Він побачив, як з неба до нього спускається, поблискуючи тонким промінцем, срібна павутинка, немов побоюючись, як б її не помітили інші грішники. Кандата заплескав в долоні від радості. Схопившись за павутинку, він почав щосили дертися вгору - для досвідченого злодія це було справою звичною. Але від пекла до неба далеко, і Кандата втомився. Зупинившись перепочити, він глянув униз. Він піднявся так високо, що Озеро крові сховалося з очей, а вершина страшної Голкової гори була під ногами. Він радісно закричав: «Врятований! Врятований!». Але побачив, що безліч грішників обліпили павутинку і повзуть слідом за ним все вище і вище. Кандата злякався, що павутинка може порватися і він знову потрапить в пекло, і закричав, що це його павутинка і він нікому не дозволяв підніматися по ній. І тут павутинка, до того часу ціла і неушкоджена, з розірвалася саме там, де за неї чіплявся Кандата, і він полетів вниз. Будда все бачив. Коли Кандата занурився на саме дно Озера крові, Будда з засмученим обличчям продовжив прогулянку.

7. План

I частина. Рішення Будди віддячити за добро Кандаті.

II частина. Невикористаний шанс.

III частина. Засмучений Будда

8. Елементи сюжету

Експозиція - Будда прогулюється в раю.

Зав'язка - Будда випадково заглядає в пекло і бачить Кандату та вирішує йому допомогти.

Розвиток подій - негідник бачить павутинку й дереться нагору, прагнучи потрапити до раю.

Кульмінація - Кандата дивиться вниз, на пекло, бачить грішників, що лізуть за ним, проявляє свою агресивну егоїстичну сутність.

Розв'язка - павутинка обривається над головою Кандати, грішник тепер назавжди летить у пекло.

Епілог - Будда розмірковує про нереалізований грішником Кандатою шанс. Будда і лотоси.

9. Тема: протистояння добра і зла, Будда дає шанс Кандаті вибратися з пекла.

10. Ідея: утвердження принципів гуманізму; тільки добрі справи допоможуть досягти гармонії із собою, жити в добрі і злагоді зі світом; людина несе відповідальність за кожний свій вчинок.

11. Символічні образи

Будда - Добро, гармонія, умиротворення, моральний ідеал.

Лотос вважається в Японії священною квіткою, пов'язаною з буддизмом. *Лотос символізує вчення Будди, утілюючи досконалість, мудрість, духовну чистоту, прагнення до моральної довершеності й просвітлення.* Згідно з японською міфологією - Світове Дерево, що з'єднує три рівні світобудови: його корінь знаходиться в мулі (болоті), стебло - у воді, а листя і квітка - звернені до неба. Лотос нагадує про те, що в якому б середовищі не народилася людина й де б не перебувала, вона здатна досягти високого та світлого ідеалу. Адже Лотос починає рости на дні озера, у бруді й воді; він повільно росте вгору, а коли виходить на поверхню озера, перетворюється на чудову квітку. Тому ще одне символічне значення лотоса — *це перемога краси й чистоти над брудом життя.*

Вода, озеро - початок і кінець усього сущого на землі, символ очищення душі й тіла, джерело життя. (Опуститися в озеро означає, з одного боку, смерть, а з іншого – зцілення і відродження)

Павук для японців (з позицій буддизму) - Великий Ткач, Творець світу, його центр; посередник між світами, простором і часом; символ мудрості; *символ життя - пряде нитку Долі.*

Павутина (з позицій буддизму) - символ сходження, підйому (синонімічні поняття - гора, хрест, драбина, дерево, ліана); нитка Доля, якою Великий Ткач (павук) прив'язує людей до павутини життя (минуле - теперішнє - майбутнє); символ скороминушності життя іплинності часу; спіраль, що уособлює собою творіння і розвиток; символ праведного життя, шлях до спасіння душі

Срібляста нитка - у східних філософіях це нитка, яка тримає життя людини.

Павутинка-нитка:

-на земному шляху Кандати лише одна добра справа;

-нитка долі, один кінець якої - в руках людини, інший - у владі вищої сили, провидіння;

-зв'язок між світами: рай - земля - пекло.

Річка Сандзунокава, Криваве озеро, Шпиляста гора, Кандата — зло, гріховність людини, розплата за злочинне життя на землі.

Ранок - початок нового, схід сонця, надія, переродження душі

12. Художній засіб: антитеза (рай ↔ пекло; краса ↔ жахіття; спокій, умиротворення ↔ пекельні муки)

13. Образ Кандати. Герой вчинив багато злочинів: убивав, грабував, підпалював, але все ж на його рахунок знайшлась одна добра справа: він врятував павучка. Потрапивши в Пекло, Кандата неймовірно страждає і прагне потрапити до Раю завдяки павутинці, яку спустив Будда. Але герой залишився безмежним егоїстом, він немає співчуття до інших грішників. Через алегоричний образ Кандати виражено повчання: «егоїзм губить людину».

14. Образ павутинки

Павутинка у розумінні Будди	Павутинка у розумінні Кандати
усвідомлення та спокута гріхів	можливість вибратися з пекла
свідоме прагнення до змін	«не доведеться страждати на Шпилястій горі і потопати в Кривавому озері»
порятунок душі за добрі вчинки	можливість опинитися в раю
духовне сходження	перервана павутинка - неможливість духовних змін Кандати
моральна відповідальність за свої дії	порятунок від фізичних страждань

15. Реальне і алегоричне у творі

Реальне	Алегоричне
Кандата — великий лиходій. Можливість спокути гріхів	Рай. Пекло. Павутинка з грішниками

16. Філософський зміст. У новелі Р.Акутагава показує безмежний людський егоїзм, який є насправді страшним злом. Людина завжди має пам'ятати, що за будь-яких обставин вона несе відповідальність за все добро і зло, здійснене нею протягом життя. Вона народжується для того, щоб зробити певний вибір у своєму житті і тому повинна прагнути духовної краси, досконалості. Хоч в якому б середовищі перебувала людина, вона має бути духовно чистою. Це заклик підніматися вгору - до світла, досконалості, духовного багатства

17. Особливості новели «Павутинка»: прихований зміст; притчевий характер; філософський зміст; пародійність, іронія; лаконізм; влучність художніх засобів; несподіваний поворот сюжету

Словник

Новела — коротке оповідання про незвичайну подію з несподіваним фіналом.

Притча — це невелика повчальна історія, що в символічній формі передає глибоку мудрість.

Підтекст — прихований, внутрішній зміст висловлювання.

Будда - основоположник релігії буддизму; духовний учитель, здатний вивести душі із кола страждань (душі, обтяжені скоєними в минулому вчинками, тонуть в океані сансари)

Буддизм є однією з провідних світових релігій. Особливого поширення він набув у країнах Сходу. Засновник і головний об'єкт поклоніння в буддизмі — принц Гаутама Сіддхартха, який, згідно з оповідями, жив у 563—483 рр. до н.е. За легендою, у віці тридцяти п'яти років Гаутама досяг просвітління й докорінно змінив своє життя. Послідовники назвали принца Буддою, що в перекладі означає «просвітлений», «пробуджений». Мета буддистів — досягнути духовного просвітління, позбавившись страху, невігластва, егоїзму, лінощів, заздрощів, жадібності та інших вад.

Карма – частина філософії буддизму. Це сукупність усіх добрих і злих справ, котрі людина здійснила протягом попередніх існувань і котрі визначають її долю.

Діючи чесно, справедливо, намагаючись досягнути вищу реальність, людина може перемогти карму, вийти з кола постійних перероджень (**сансара**) і досягти **нірвани** – абсолютного спокою. Для того, щоб досягти нірвани, слід найперше усвідомити **чотири благородні істини**:

- 1) життя — страждання;
- 2) причиною страждань є людські пристрасті і бажання;
- 3) позбутися страждань можна лише відмовившись від земних бажань, від жадоби життя, занурившись в нірвану;

4) існує священний шлях позбавлення від страждань і досягнення нірвани. За словами Будди: „не радіти, але і не сумувати, піднятися над всім цим”.

На відміну від християнства, в буддизмі навіть грішник має шанс на порятунок, завжди є надія припинити страждання. Цей шанс - справжнє диво (дивний збіг обставин, подій, ситуацій), дарунок долі, який випадає раз на віку, але в житті грішника має бути бодай одна добра справа.)

Лотосове (небесне) озеро - так в буддизмі розуміли рай. На західному небі, в лотосовому раю, розташоване лотосове озеро, де сидить Будда. Кожний лотос, що росте на цьому озері, співвідноситься з душею померлої людини. Рай Будди також уявляли як сади з квітучими різнокольоровими лотосами у водоймах.

Небеса і пекельні судилища в уявленнях японців часто ототожнювалися з реальними місцями, які здавна вважалися житлами природних божеств.

Річка Сандзунокава (Сандзу) - Річка Трьох Доріг - в японській народній традиції річка, яка розділяє світ живих та світ мертвих. Згідно з буддиською релігією через цю річку переправляються на той світ душі померлих (як Стікс у давніх греків). Щоб потрапити до потойбіччя, всі померлі повинні пройти маленьким вузьким горбатим мостом. Той, хто прожив несправедливе життя, не зможе перейти міст і потрапить до пекла.

Голкова гора (Шпиляста гора) - за японською міфологією, гора в пеклі, з якої скидають грішників у озеро киплячої крові. Гора розташована в центрі світу - там, де проходить його вісь. Продовження світової осі вгору (через вершину Гори) вказує положення Полярної зірки, шлях до раю, а її продовження вниз вказує місце, де розташований вхід в нижній світ, у пекло.

Криваве озеро - загадкова водойма, що розташоване в японському місті Беппу. Вода в ній, особливо за негоди набуває містичного яскраво-червоного кольору, що спричинило виникнення навколо неї безлічі легенд. Прозвавши це місце пеклом, місцеві жителі розповідають про душі грішників, що покояться у водах цього джерела. Оточені багатоманітністю берега ставу, що разом з водою кольору крові створюють незвичайні ландшафти, які одних захоплюють, а інших жахають. Вода у Кривавому озері має ще одну особливість: її температура може підніматися до вісімдесяти градусів. Причиною червоного кольору водойми є оксид заліза, запаси якого в цьому місці дуже великі. Щодо високої температури, то тут бере безпосередню участь магма, що нагріває практично до кипіння воду завдяки гейзерам, розташованим у підводній печері. Практично кипляча червона вода виринає з надр землі і потрапляє до озера, оскільки такий процес повторюється приблизно кожні сорок хвилин, то складається враження, що водойма закипає. Небеса і пекельні судилища в уявленнях японців часто ототожнювалися з реальними місцями, які здавна вважалися житлами природних божеств.

Джерела

Аудиокнига. Рюноске Акутагава "Паутинка". Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=5YErDK7oPE0>

Аудіокнига. "Павутинка" - Акутагава Рюноске. Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=8ksEywY0Nyw>

Виловата В. Акутагава Рюноске. Втілення ідеї про моральну справедливість у новелі «Павутинка». Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=dDENgdJb7fc>

Вікіпедія. [Акутагава Рюноске](#)

Волощук Є.В., Слободянюк О.М. Світова література. Підр. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. - К.: Генеза, 2015. – С. 248-256

Гузь О., Козова Т. Орієнтовне поурочне планування для 7 кл. Урок № 56//Зарубіжна література в школах України, 2016. - № 2. – С.41-47

Кашуба Є. Лотос у "Павутинці" Р. Акутагава. Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=i-1NV2aQvAU>

- Кашуба Є.** Тест-вікторина за Р.Акутагава. «Павутинка». Електронний ресурс. - Режим доступу: http://metoduchna-palitra.blogspot.com/2016/04/blog-post_9.html
- Крат М.** Дракон-самогубця Акутагава Рюноске. Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://vsiknygy.net.ua/roils/1043/>
- Мартиненко Т.В.** Інтерактивний плакат "Рюноске Акутагава «Павутинка» ". Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://edu.glogster.com/glog/--5a90766a5940d/2qh21d3ri8f/>
- Мілянська Н.Р.** Зарубіжна література: підр. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Тернопіль: Астон, 2015. – С. 267-271
- Меркунова Н. О.** Лотоси залишилися байдужими. Втілення ідеї моральної справедливості у новелі Рюноске Акутагани «Павутинка». Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://oin.in.ua/lotosy-zalyshylsya-bajduzhymy/>
- Ніколенко О.** Квіти з Японії. Культурологічний підхід до викладання японської літератури в школі // Всесвітня література в школах України. - 2016. - № 1.
- Ніколенко О.М., Конєва Т.М.** Зарубіжна література. Підр. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. - К.: Грамота, 2015. – С.121-128
- О жизни и творчестве Рюноскэ Акутагавы.** Електронний ресурс. - Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=rcJhCR_dluk
- Обухов Н.** Три открытия Рюнеске .Агутагавы. Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=EqQccKyj-Zk>
- Первак О., Аксьонова В.** Орієнтовне планування уроків зарубіжної літератури. Уроки № 55-56 // Всесвітня література в школах України, 2016. - № 3. – С. 47-53
- Пивовар Н. А.** Майстер новели Рюноске Акутагава. Втілення ідеї про моральну справедливість у новелі «Павутинка» // Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://metodportal.com/node/39255>
- Соколова Н.** [Акутагава Рюноске](#)
- Шулькевич Т.О.** Майстер японської новели Р.Акутагава. Втілення ідеї про моральну справедливість у новелі «Павутинка». Філософський зміст твору. Підтекст. Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://naurok.com.ua/mayster-yaponsko-noveli-r-akutagava-vtilennya-ide-pro-moralnu-spravedlivist-u-noveli-pavutinka-filosofskiy-zmist-tvoru-pidtekst-11681.html#>